گذری بر مادرانه های تاثیر گذار سینمای ایران به بهانه روز مادر

مقام مادر، در سینمای ایران، همواره مورد توجه فیلمنامه نویسان و کارگردان بسیاری بوده است تا جایی که برخی از بهترین و خاطره سازترین فیلم‌های صنعت سینما در ایران، مربوط به فیلم‌هایی می‌شود که در تعامل با مقام مادر به تصویر کشیده شده است

نیما رجبی

گروه فرهنگ و هنر–مقام "مادر" چه در سینمای قبل از انقلاب و چه در سینمای پس از انقلاب، همواره مورد توجه فیلمنامه نویسان و کارگردان بسیاری بوده است تا جایی که برخی از بهترین و خاطره سازترین فیلم های صنعت سینما در ایران، مربوط به فیلم هایی می شود که در تعامل با مقام مادر به تصویر کشیده شده است.اما آنچه در این میان، مهم است آن که، از این تعداد فیلم که در مورد جایگاه "مادر" ساخته شده، تنها دو فیلم "مادر" و "میم مثل مادر" توانسته اند در مقام "جریان ساز"ی برآمده و مابقی آثار، در بهترین حالتشان، دربردارنده فضاهایی جدید از مادرانگی در سینمای ما هستند که توانسته اند تلفیقی اصولی از احساس گرایی و منطق گرایی جایگاه مادر در شکل گیری داستان داشته باشند و به مانند آن دو فیلم، شرایطی به وجود نیاوردند که در حکم "شاهکار" خوانده شوند. با اینکه تعداد فیلم هایی که به این مقام پرداخته اند زیاد است اما این گزارش بر آن است تا چند مورد از بهترین و تاثیرگذارترین فیلم هایی که به لحاظ ساختاری مربوط به مادر می شوند را مورد تحلیل قرار دهد.

۱."مادر" فتحعلی اویسی –۱۳۶۳

در سال هایی که ذائقه سینمای ایران به سمت دفاع مقدس بود، "فتحعلی اویسی" در نخستین فعالیت حرفه ای خود در پس از انقلاب، فیلم "مادر" را جلوی دوربین برد.فیلمی که داستانش به زمان حمله مغول ها به ایران برمی گردد و داستان مادری را به تصویر می کشد که پسرش توسط مغول ها به اعدام محکوم می شود اما مادر تلاش می کند تا این حکم در مورد فرزندش اجرا نشود اما او هیچگاه نمی تواند فرزند خود را ببیند تا زمانی که پسرش به دست مغول ها کشته می شود.این فیلم به لحاظ ساختاری، در مقایسه با دیگر ساخته هایی که به مادر می پردازند، حرف چندانی برای گفتن نداشته و بیشترین تلاش ها، بر برانگیختن احساسات مخاطب به کار گرفته می شود.این فیلم از آن جهت مهم تلقی می شود که طلیعه دار ساخت آثار سینمایی مرتبط با مقام مادر در سینمای پس از انقلاب ایران است.

۲. "مادر" علی حاتمی – ۱۳۶۸

مرحوم "علی حاتمی" در سال ۶۸، دومین تجربه سینمای پس از انقلاب ایران در پرداخت به مقام مادر را رقم زد.تجربه ای که نتیجه اش، بهترین فیلم سینمایی در مورد مادر تاریخ سینمای ایران شد.فیلمی که "مادر" در آن، مقامی سوبژکتیویته داشته و از این مجال، نه تنها بارقه های احساسی درستی از مادر نشان داده می شود، بلکه نگاه منطقی و آرمان خواهانه وی نیز به تصویر در می آید."مادر" حاتمی، همان اندازه فرامتنی نوشته شده که دیگر شخصیت ها و داستان هایشان.فیلم به مدد شخصیت پردازی های بسیار خوب خود و موقعیت های داستانی قابل توجهی که با توجه به نشانه های شخصیت شناسی کاراکترها در دل داستان گنجانده شده، رفلکس های منطقی و احساسی نابی را از مادر بیرون می کشد و سبب می شود تا این فیلم تا همیشه، یکی از ۵ فیلم تاثیرگذار و به یادماندنی سینمای ایران لقب گیرد.

۳. "مادرم گیسو" سیامک شائقی – ۱۳۷۴

طبیعی بود با آن تندبادی که مرحوم حاتمی در نشان دادن تصویری از مقام مادر به پا کرده بود، دیگر کمتر کارگردانی تا سال ها به دنبال این سوژه برود.اما ۶ سال پس از ساخت "مادر"، سیامک شائقی، تصویر دیگری از مادر را به سینما آورد.

شائقی در فیلم "مادرم گیسو"، ماجرای مردی را به تصویر می کشد که همسرش فوت کرده و حال مصمم است تا با فرد دیگری ازدواج کند.فیلم اگرچه نتوانست جریان ساز باشد اما از این حیث مهم ارزیابی می شود که برای نخستین بار، مفهوم دیگری از مادر را در یک فرآیند طبیعی و به روز، به تصویر می کشد و می تواند داستانی منطقی و به دور از غلوهای سینمایی را به مخاطب خود نشان دهد.

۴. "مهر مادری" کمال تبریزی – ۱۳۷۶

"مهر مادری"، همچنان یکی از بهترین فیلم های کارنامه تبریزی است.قهرمان فیلم اگرچه نوجوانی است که مددکار اجتماعی کانون اصلاح و تربیت را با مادرش اشتباه می گیرد اما جادو و جاذبه مادر، در تمام ری اکشن های نوجوان، غیرقابل انکار است به گونه ای که مادر، علت العلل تمام وقایعی می شود که در فیلم رخ می دهد.این فیلم نیز به مانند فیلم شائقی، به بخشی دیگر از مادرانگی در سینمای ایران می پردازد که تا آن زمان نشان داده نشده بود.فیلمنامه خوب این فیلم در کنار بازی های روان و کارگردانی هوشمندانه تبریزی سبب شد تا فیلم، همچنان بتواند مخاطب را به درستی، تحت تاثیر قرار دهد.

۵. "مهمان مامان" داریوش مهرجویی – ۱۳۸۲

تصویری که مهرجویی در "مهمان مامان" به شکلی فانتزی از مادر نشان می دهد، در حکم تلورانسی است که افراط و تفریط های رفتاری دیگر اعضای خانواده را تنظیم می کند.فیلم اگرچه بارقه های کمیک پیدا و پنهان زیادی دارد اما مسلما یکی از قوی ترین پرداخت هایی است که از کاراکتر "مادر" در سینمای ایران به عمل می آورد.ظاهرسازی های عامدانه ای که قربانی تدبیر ضرب الاجلی مادر نمی شود و هر واکنش او، در موقعیت های مختلف داستانی این فیلم، کارکردگرایانه تلقی شده و فصل تازه ای از مادرانگی را به تصویر می کشد و علت موفقیت فیلم نیز تعدد موقعیت هایی است که در پناه آن، مادر می تواند اتفاقات ریز و درشت داستان را فی نفسه حل و فصل نموده و به همین ترتیب، داستانک ها، با تفاوت های بسیار، یک به یک در پیشگاه مخاطب رژه بروند.

۶. "گیلانه" رخشان بنی اعتماد و محسن عبدالوهاب – ۱۳۸۳

"گیلانه" صبر جمیل مادری است که در دو برهه زمانی متفاوت، گذشتن از خود روحی و جسمی را به مفهوم حقیقی به اثبات می رساند. فیلمنامه کار با هوشمندی مثال زدنی، موقعیت هایی را جلوی پای کاراکتر مادر می گذارد که این از خود گذشتن ها، نمود عینی تر و حقیقی تری پیدا کند.جایی که جبر روزگار، به ظاهر تمام درها را به روی شفای جانباز شیمیایی بسته، ننه گیلانه، چنان پرامید و زنده دل است که مخاطب خود را بهت زده می کند.بازی استثنایی "فاطمه معتمدآریا" در شکل گیری این مادرانه احساس برانگیز، غیر قابل کتمان است.

۷. "میم مثل مادر" مرحوم رسول ملاقلی پور – ۱۳۸۵

نابغه سینمای دفاع مقدس وقتی تصمیم می گیرد فیلمی درباره ارزش های مادر بسازد، با هوشمندی مثال زدنی، این مهم را با داستانی مرتبط با ژانر مورد علاقه اش گره می زند.مادری که همسرش، وی را به علت وضع حمل یک نوزاد شیمیایی، طرد کرده و حال این مادر می بایست به تنهایی، مشکلات زندگی خود و کودک معلولش را به دوش بکشد. فیلمی که در دو برهه زمانی خاص، سیل عظیمی از مادرانگی هایی را به تصویر می کشد که تمامشان در این سینما تازگی دارند و همین تازگی، دلیل مبهوت شدن مخاطب و استقبال بسیار زیاد از این فیلم است.مرد عاصی سینمای ایران، این بار طغیان را در مقام مادر و از خود گذشتگی های این موجود فرازمینی به تصویر کشیده بود و سکانس های ملتهب و تکان دهنده ای را خلق کرد که مطمئنا تا همیشه، مخاطب خود را میخکوب خواهند کرد."میم مثل مادر" طوفان سهمگینی که "مادر" در دهه ۶۰ ایجاد کرده بود را در دهه ۸۰، به وجود آورد و جانی دوباره به فیلم هایی از این دست داد.

۸. "خون بازی" رخشان بنی اعتماد – ۱۳۸۶

"خون بازی"، پیش از آنکه فیلم دختر معتاد باشد، فیلم دوندگی های مادر اوست.

دختر معتاد در این فیلم بهانه ای است برای کمون و بروز قهرمانانه مادر.بنی اعتماد که در فیلم هایش، توجه ویژه ای به مقام مادر دارد، در این فیلم به نوعی تجلی تمام مصائب مادرانه که از "نرگس" تا "گیلانه" به تصویر کشیده بود را یک جا جمع می کند و آن را در شمایل مادری که برای نجات فرزندش، حاضر است هر کاری بکند، به تصویر می کشد. امروزی بودن نقش، مهمترین وجه فیلمنامه ای است که "بیتا فرهی" با هنرنمایی خوبش، این کاراکتر را برای مخاطب، آشنا و دوست داشتنی کرد.

۹. "به همین سادگی" رضا میرکریمی – ۱۳۸۶

داستان یک روز از زندگی طاهره مادر دو فرزند کوچک و همسر مهندس ساختمان است. طاهره به خاطره مشغله‌های کاری همسر احساس تنهایی می‌کند.

از طرفی دیگر او که از خانواده ایی عشایری است دلش سخت هوای روستایشان را کرده است. او می‌خواهد برای مدتی خانواده‌اش را ترک کند و با برادرش به ولایتشان برود. تصمیمی بین قرار گرفتن بین روزمره گی های یک زن خانه دار و بازگشت به خاطرات زندگی کودکی روستایشان تنها چالشی است که در فیلم آرام "به همین سادگی" دیده می شود. تک روز زندگی طاهره در "به همین سادگی" نزدیک به روزهای همیشگی مادران ایرانی است.

۱۰. "گهواره ای برای مادر" پناه بر خدا رضایی – ۱۳۹۱

فیلم، داستان خاصی دارد که جریانات محیط بر آن، چندان نمی تواند ما به ازای بیرونی داشته باشد اما صحنه های احساسی خوبی دارد که می تواند ضمن برانگیختن حس خوشایندی مخاطب، در تاریخ سینمای مادر ایران ثبت شود.برخی دلدادگی های مادر به دختر خود و همچنین برخی تصاویر احساسی در این فیلم، تاثیرگذاری خوبی روی مخاطب دارد.

۱+۱۰. "شیار ۱۴۳" نرگس آبیار – ۱۳۹۲

یک فیلم قابل توجه و تکان دهنده در مورد مادری که تنها فرزندش را به جبهه می فرستد و سه دهه چشم به راه بازگشتش می ماند و در این میان، نه به خدا کفر می گوید و نه برای یک لحظه، از تصمیمی که فرزندش برای رفتن به جبهه گرفته و او با آن تصمیم موافقت کرده، پشیمان می شود؛ این دو خصلت در الفت، از او قهرمانی می سازد که مادرانگی را به اوج می رساند.یک انتظار تلطیف یافته که مفهوم حقیقی "صبر جمیل" را به تصویر می کشاند.

مطمئنا فیلم در زمان اکران خود، واکنش های متفاوتی را برخواهد انگیخت و مردم را با مادرانه ای جدید در سینمای ایران مواجه خواهد نمود.

اما آنچه در این میان، مهم است آن که، از این تعداد فیلم که در مورد جایگاه "مادر" ساخته شده، تنها دو فیلم "مادر" و "میم مثل مادر" توانسته اند در مقام "جریان ساز"ی برآمده و مابقی آثار، در بهترین حالتشان، دربردارنده فضاهایی جدید از مادرانگی در سینمای ما هستند که توانسته اند تلفیقی اصولی از احساس گرایی و منطق گرایی جایگاه مادر در شکل گیری داستان داشته باشند و به مانند آن دو فیلم، شرایطی به وجود نیاوردند که در حکم "شاهکار" خوانده شوند.

«سرنخ»، از پرونده‌های جنایی رمزگشایی می کند

گروه فرهنگ و هنر– فصل دوم مسابقه «سرنخ» در ژانر پلیسی و معمایی با تهیه کنندگی و اجرای آریا طاهری و کارگردانی مهدی کتیراچی چهارشنبه ۱۳ دی تا جمعه ۱۹ دی ساعت ۱۹ روی آنتن شبکه نسیم می‌رود.

مسابقه سرنخ در ۵۰ قسمت با آیتم های مختلف مستند و نمایش و با تغییرات اساسی نسبت به فصل پیشین خود در حال تولید است. همچنین نقش کارآگاه و دانای کل داستان فصل دوم سرنخ بر عهده آریا طاهری است.

در این مسابقه به پرونده های واقعی جنایی پرداخته می شود و در هر قسمت دو شرکت کننده به عنوان دستیار کارآگاه وارد برنامه شده و در ابتدا با حضور در صحنه جرم سرنخ ها را پیدا کرده و سپس به انتخاب مظنونین می پردازد و انان را براساس منطق و اطلاعات بدست آمده بازجویی می‌کند.

سرنخ با همکاری معاونت فرهنگی و اجتماعی فراجا با محور اصلی آموزش و پیشگیری از جرایم ساخته شده است.

علاقمندان می توانند بازپخش این برنامه را روز بعد ساعت ۳:۳۰، ۱۰ صبح و ۱۴ ظهر مشاهده کنند.

اوپنهایمر بهترین فیلم سال ۲۰۲۳ شد

گروه فرهنگ و هنر– اوپنهایمر از سوی انجمن منتقدان فیلم بریتانیا به عنوان بهترین فیلم سال انتخاب شد. انجمن منقدان فیلم بریتانیا (UKFCA) برندگان ۲۰۲۳ خود را معرفی کردند و «اوپنهایمر» را به عنوان بهترین فیلم سال برگزیدند. این فیلم موفق شد تا «باربی»، «قاتلان ماه کامل»، «زندگی‌های گذشته» و «مردعنکبوتی: در دنیای عنکبوتی» را پشت سر بگذارد. کریستوفر نولان نیز برای همین فیلم به عنوان بهترین کارگردان سال انتخاب شد و امرالد فنل، جاناتان گلیزر، مارتین اسکورسیزی و سلین سانگ دیگر رقبای این بخش را پشت سر گذاشت. جایزه بهترین بازیگر مرد هم به کیلین مورفی برای ایفای نقش اصلی فیلم «اوپنهایمر» تعلق گرفت و بردلی کوپر، پل جیامتی، بری کیوگن و اندرو اسکات مغلوب وی شدند. در بخش بهترین بازیگر زن لیلی گلداستون بازیگر «قاتلان ماه کامل» عنوان بهترین بازیگر زن سال را دریافت کرد و ساندرا هولر، گرتا لی، مارگو رابی و، اما استون را پشت سر گذاشت. رایان گاسلینگ عنوان بهترین بازیگر مرد نقش مکمل را برای بازی در «باربی» به دست آورد و ریچل مک‌آدامز هم برای بازی در «خدایا آنجایی؟ این منم مارگارت» بهترین بازیگر زن نقش مکمل شد. جایزه بهترین فیلمنامه هم به «زندگی‌های گذشته» رسید. این منتقدان ۵۰ فیلم برتر سال را هم معرفی کردند که «اوپنهایمر» در صدر لیست جای گرفت. در جایگاه دوم تا دهم این فیلم‌ها انتخاب شدند: «زندگی‌های گذشته»، «قاتلان ماه کامل»، «مرد عنکبوتی: در دنیای عنکبوتی»، «باربی»، «همه ما بیگانه‌ها»، «بیچارگان»، «آناتومی یک سقوط»، «جان ویک: بخش ۴»، «سالتبرن».

ملیکا شریفی‌نیا مجری فصل جدید «کودک شو» شد

گروه فرهنگ و هنر– ملیکا شریفی نیا اجرای فصل جدید «کودک شو» را به تهیه‌کنندگی حسین ربانی غریبی برعهده دارد و به زودی ضبط و تصویربرداری فصل جدید آغاز می‌شود. ملیکا شریفی نیا بازیگر مجموعه‌های تلویزیونی، تئاتر و سینماست که در جدیدترین حضور خود در عرصه هنرهای تصویری اجرای مسابقه «کودک شو» را برعهده دارد. شریفی نیا فعالیت حرفه‌ای در حوزه کودک را از سال ۱۳۸۶ با گذراندن دوره‌های تخصصی و آموزشی تربیت مربی، شناخت هنر کودک، عروسک سازی کودک، انیمیشن و مبانی رنگ در مجموعه باران آغاز کرد. وی در حوزه‌های مختلفی در زمینه کودک کار کرده است که از جمله آنها تصویرگری کتاب‌های کودک است و تصویرگری کتاب «دیشب خدا را عاشق کردم» در سال ۱۳۸۲ از جمله تجربه‌های او محسوب می‌شود. از جمله فعالیت‌های شریفی نیا در حوزه مجموعه‌های تلویزیونی مرتبط با کودک و نوجوان نیز می‌توان به محله «گل و بلبل» و «بالش‌ها» اشاره کرد. حسین ربانی غریبی تهیه کننده این فصل از برنامه است و رضا مهرانفر که در فصل‌های اولیه برنامه جزو هسته اصلی برنامه بوده است در فصل جدید کارگردانی برنامه را برعهده دارد. در فصل پیش رو، بازی‌ها و بخش‌های جدیدی برای برنامه طراحی و تولید شده که نیاز به دکورهای جدید داشت، در حال حاضر مراحل ساخت این دکورها رو به پایان است و به زودی در لوکیشن جدید به سرانجام می‌رسد.

پیام های خصوصی کیشوندان
۴۴۴۲۴۹۹۹
رایگان

خانم دکتر نسیم یار محمدی؛
روز مادر بر شما مادر ایران زمین
دکتر محبوبم، مبارک باد
از طرف جواهری

خواهرم نسرین جان؛
تکیه گاه محکم بی مادریم، روزت مبارک
دوستت دارم
از طرف کاملیا

خواهر عزیزم؛
شیرین جان روز مادر را بهت تبریک می گویم
و بهترین ها را برایت آرزو میکنم
از طرف فرانک

مصطفی عزیزم؛
تو بهترین هدیه الهی در زندگی منی و زندگی
با تو زیباست، تولدت مبارک باد
از طرف همسرت نیما

بانوان عزیز و گرامی همکارم؛
قشنگ ترین روزبانو بر شما
عزیزانم مبارک باد
از طرف کاملیا
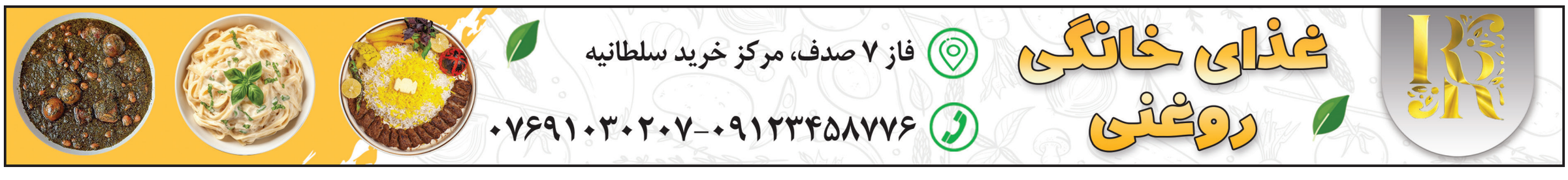
زهرا جان؛
تو بهترین رفیق هستی، روزت مبارک
از طرف فرانک